

การส่งเสริมอาชีพกลุ่มเพาะเห็ดฟาง

เทศบาลตำบลบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา

ตำบลบัวใหญ่แม้จะมีลักษณะกึ่งเมืองกึ่งชนบท แต่ประชากรมากกว่า 60% ยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งจะปลูกข้าวนาปีได้เพียงปีละครั้ง หลังจากฤดูทำนาว่างงาน ชาวไร่ชาวนาได้ ประกอบอาชีพในวัยแรงงานต้องจากครอบครัวไปหางานทำยังตัวเมืองนครราชสีมาและกรุงเทพฯ ทำให้ครอบครัวต้องแยกกันอยู่ เกิดเป็นปัญหาครอบครัวและสังคมตามมา เทศบาลตำบลบัวใหญ่ตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้ จึงได้ประชุมร่วมกับคณะกรรมการชุมชนของแต่ละชุมชน เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไข โดยชุมชนบัวใหญ่ได้เสนอความต้องการของประชาชนที่จะจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดฟาง เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานและความยากจนของคนในชุมชน เพราะวัสดุต่างๆ ที่ใช้หาได้ง่ายในพื้นที่ เช่น ฟางข้าว เป็นวัสดุที่เหลือจากการทำนา และการเพาะเห็ดฟางสามารถทำได้ตลอดทั้งปี ที่สำคัญมีตลาดที่สามารถรองรับได้อีกมาก ประกอบกับมีประชาชนบางส่วนในชุมชนบัวใหญ่ทำอาชีพเพาะเห็ดฟางอยู่ก่อนแล้วและได้ผลดี ชุมชนบัวใหญ่จึงขอให้ทางเทศบาลช่วยจัดฝึกอบรมและของบประมาณสนับสนุนในการก่อสร้างโรงเรือนคำวัสดุอุปกรณ์ในการเพาะเห็ดฟาง จากงบประมาณค่าใช้จ่ายสำรองเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยเริ่มจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดฟางที่ชุมชนบัวใหญ่แห่งแรกเป็นการนำร่อง ซึ่งหากประสบความสำเร็จก็จะขยายไปสู่ชุมชนอื่นๆ ในเขตเทศบาล

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: บัวใหญ่

จังหวัด: นครราชสีมา

ประชากร: 16,547 คน

พื้นที่: 10.626 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
เทศบาลตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีนวัตกรรม

ในปี 2545 เทศบาลตำบลบัวใหญ่ได้จัดทำ “การส่งเสริมอาชีพกลุ่มเพาะเห็ดฟางชุมชนบัวใหญ่” เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนหลังจากฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในชุมชน เสริมสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง รวมทั้งเป็นการนำวัสดุที่เหลือจากการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. เทศบาลตำบลบัวใหญ่จัดฝึกอบรมการเพาะเห็ดฟางให้แก่ประชาชนเป็นเวลา 3 ชั่วโมง โดยเชิญวิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอบัวใหญ่มาเป็นวิทยากรให้ความรู้ทางวิชาการ และให้ผู้มีประสบการณ์ในการเพาะเห็ดมาให้ความรู้ภาคปฏิบัติ มีประชาชนให้ความสนใจเข้าร่วมอบรมกว่า 250 คน
2. ประชาชนที่เข้ารับการฝึกอบรมได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดฟาง มีสมาชิกทั้งหมด 160 คน โดยจะเปิดรับสมาชิกใหม่ทุก 1 ปี และมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานกลุ่ม ประกอบด้วยประธาน 1 คน และกรรมการอีก 6 คน ทำหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมด้านการผลิต การตลาด การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย โดยมีวาระ 1 ปี และนำเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วยนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล และหัวหน้าส่วนราชการของเทศบาลรวม 6 คน เพื่อติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มทุก 2 เดือน และมีการประชุมสมาชิกกลุ่มทุก 1 เดือน

3. สมาชิกทำการระดมหุ้นคนละ 1 หุ้นๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 16,000 บาท สำหรับจัดซื้อวัสดุสำหรับเพาะเห็ดฟาง ซึ่งประกอบด้วยกากมันสำปะหลัง เชื้อเห็ด รำข้าว อาหารหมัก อาหารเสริม มูลวัว กากน้ำตาล จลินทรีย์น้ำ ปูนขาว ภูไมค์ ถุงเงิน ฟางข้าง เป็นต้น
4. สมาชิกกลุ่มทำการเพาะเห็ดฟางในโรงเรือนจำนวน 13 โรง ซึ่งให้ผลผลิตโรงละประมาณ 30 กิโลกรัม/วัน โดยอายุของการเก็บเห็ดฟางจะอยู่ประมาณ 14 วัน/รุ่น ซึ่งจะใช้เวลาในการเพาะเห็ดตั้งแต่การเตรียมพื้นที่จนถึงวันสุดท้ายของการเก็บเห็ดประมาณ 40 วัน/รุ่น และการเพาะเห็ดแต่ละรุ่นจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 15,000 บาท หนึ่งปีจะสามารถเพาะเห็ดได้ประมาณ 5 – 6 รุ่น
5. กลุ่มเพาะเห็ดฟางนำเห็ดไปจำหน่ายในตลาดสดของเทศบาลตำบลบัวใหญ่และบางส่วนส่งไปจำหน่ายที่จังหวัดนครราชสีมา มีราคาจำหน่ายกิโลกรัมละประมาณ 20 – 30 บาท

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/ การลงทุน

- งบประมาณจากโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนของเทศบาลตำบลบัวใหญ่ จำนวน 140,050 บาท เป็นค่าใช้จ่ายดังนี้

1. งบประมาณในการจัดฝึกอบรม จำนวน 24,050 บาท
 - ค่าอาหารและเครื่องดื่มผู้เข้าอบรม จำนวน 250 คนๆ ละ 75 บาท เป็นเงิน 18,750 บาท
 - ค่าเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ในการอบรม 3,500 บาท
 - ค่าตอบแทนวิทยากร 2 คนๆ ละ 3 ชั่วโมง ชั่วโมงๆ ละ 300 บาท รวม 1,800 บาท
2. ก่อสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดจำนวน 13 โรง โรงเรือนละ 7,000 บาท เป็นเงิน 91,100 บาท
 - ค่าไม้ยูคาลิปตัส 1,030 บาท
 - ค่าไม้ไผ่รวก 1,250 บาท
 - ดาข่ายกันความร้อน 735 บาท
 - ฝาพลาสติก 720 บาท
 - ตะปูรวม 1 ลัง 280 บาท
 - หญ้าแฝกมุงหลังคา 3,000 บาท
3. ค่าเครื่องอบไอน้ำ ขนาด 200 ลิตร พร้อมอุปกรณ์ 2 ชุด ชนิดเคลื่อนที่ได้ใช้ฟืนหรือน้ำมันโซล่าเป็นเชื้อเพลิง เป็นเงิน 16,000 บาท
4. ค่าเครื่องสูบน้ำ ขนาด 3.2 แรงม้า ชนิดหอยโข่ง ท่อส่ง 2 นิ้ว พร้อมอุปกรณ์ 1 ชุด เป็นเงิน 7,500 บาท
5. ค่าเทอร์โมมิเตอร์ 15 อันๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 1,500 บาท

- งบประมาณจากการระดมหุ้นของสมาชิก เป็นเงิน 16,000 บาท

1. ค่าจ้างสมาชิกกลุ่มทำหน้าที่เพาะเห็ดฟาง 10 คนๆ ละ 130 บาท/วัน จำนวน 3 วัน เป็นเงิน 3,900 บาท
2. ค่าจ้างสมาชิกที่ทำหน้าที่จำหน่าย 2 คนๆ ละ 130 บาท/วัน เป็นเงิน 260 บาท
3. เงินลงทุนในการเพาะเห็ดฟางรุ่นละประมาณ 15,000 บาท
 - ค่าแรงคนงานที่ทำหน้าที่เพาะเห็ด จำนวน 6 คนๆ ละ 120 บาท/วัน เป็นเงิน 720 บาท/วัน
 - ค่าน้ำมันในการสูบน้ำเพื่อรดเห็ดฟางรุ่นละประมาณ 100 บาท
 - ค่าอาหารเสริมรุ่นละประมาณ 100 บาท
 - ค่ารถและค่าน้ำมันในการจัดส่งสินค้าไปที่ตลาดสดเทศบาลวันละ 200 บาท

- การระดมทุน/การระดมทุน** 1. สมาชิกกลุ่มเพาะเห็ดฟาง จำนวน 160 คน ระดมทุนๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 16,000 บาท เพื่อเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ในการเพาะเห็ดฟาง
- อุปกรณ์/เครื่องมือ** 1. เครื่องอบไอน้ำเคลื่อนที่ได้ ขนาด 200 ลิตร พร้อมอุปกรณ์จำนวน 2 ชุด
2. เครื่องสูบน้ำ ขนาด 3.2 แรงม้าชนิดหอยโข่ง ท่อส่ง 2 นิ้ว พร้อมอุปกรณ์จำนวน 1 ชุด
3. เทอร์โมมิเตอร์จำนวน 15 อัน
4. วัสดุในการเพาะเห็ด ได้แก่ กากมันสำปะหลัง เชื้อเห็ด รำข้าว อาหารหมัก อาหารเสริม มูลวัว กากน้ำตาล จุลินทรีย์ ถูเงิน ภูไม้ค ปูนขาว และฟางข้าว
- บุคลากร** 1. สมาชิกที่ทำหน้าที่เพาะเห็ดฟางจำนวน 16 คน
2. สมาชิกที่ทำหน้าที่ดูแลบำรุงรักษาจำนวน 2 คน
3. สมาชิกที่ทำหน้าที่จำหน่าย 2 คน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
20 ก.พ. 2545	- จัดประชุมประชาคมระดับชุมชนที่ชุมชนบัวใหญ่ มีคณะกรรมการชุมชนของแต่ละชุมชนและประชาชนในชุมชนเข้าร่วม เพื่อวิเคราะห์ปัญหาตามความต้องการของชุมชนและหาแนวทางแก้ไข โดยร่วมปรึกษาในการจัดตั้งกลุ่มอาชีพที่ประชาชนสนใจ	- คณะกรรมการแต่ละชุมชน
27 ก.พ. 2545	- จัดประชุมประชาคมเมืองที่หอประชุมของเทศบาล โดยเทศบาลจะจัดขึ้นทุกๆ 1 เดือน เพื่อรับทราบความต้องการของประชาชน โดยมีคณะกรรมการชุมชนเป็นตัวแทนเข้าร่วมจำนวน 17 ชุมชน โดยชุมชนบัวใหญ่ได้เสนอความต้องการที่จะจัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดฟาง และขอให้เทศบาลช่วยจัดฝึกอบรม รวมทั้งจัดสรรงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพาะเห็ดฟาง	- เทศบาลตำบลบัวใหญ่/คณะกรรมการแต่ละชุมชน
เม.ย. – พ.ค. 2545	- ก่อสร้างโรงเรือนเพาะเห็ดฟางจำนวน 13 โรง บริเวณสระเพลง ถนนหนองม่วง – บัวใหญ่ ซึ่งเป็นที่ดินของชาวบ้านรายหนึ่งที่ยินยอมให้ใช้โดยไม่คิดค่าใช้สอย	- เทศบาลตำบลบัวใหญ่
พ.ค. 2545	- เทศบาลจัดฝึกอบรมการเพาะเห็ดฟาง โดยเชิญวิทยากรจากสำนักงานเกษตรอำเภอบัวใหญ่และผู้มีประสบการณ์ในการเพาะเห็ดฟางมาให้ความรู้แก่ประชาชน - จัดตั้งกลุ่มเพาะเห็ดฟาง มีสมาชิกจำนวน 160 คน และแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่บริหารงานกลุ่ม มีวาระ 1 ปี - จัดซื้ออุปกรณ์ในการเพาะเห็ดฟาง ประกอบด้วยเครื่องอบไอน้ำ เครื่องสูบน้ำ เทอร์โมมิเตอร์ กากมันสำปะหลัง เชื้อรา รำข้าว อาหารหมัก อาหารเสริม กากน้ำตาล จุลินทรีย์ น้ำ ถูเงิน ภูไม้ค และปูนขาว	- เทศบาลตำบลบัวใหญ่/สำนักงานเกษตรอำเภอบัวใหญ่ - สมาชิกกลุ่มเพาะเห็ดฟาง - เทศบาลตำบลบัวใหญ่/คณะกรรมการกลุ่ม
ส.ค. 2545 - ปัจจุบัน	- ทำการเพาะเห็ดฟางภายในโรงเรือน 13 โรง และทำการจัดจำหน่ายในตลาดสดเทศบาลบัวใหญ่ บางส่วนส่งไปจำหน่ายที่จังหวัดนครราชสีมา	- คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเพาะเห็ดฟาง

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

- สำนักงานเกษตรอำเภอบัวใหญ่ ส่งวิทยากรมาฝึกอบรมความรู้ในการเพาะเห็ดฟางให้แก่ประชาชน

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ประชาชนในชุมชนไม่มีรายได้เสริมระหว่างฤดูกาลที่ว่างเว้นจากการทำนา ทำให้ประชาชนอพยพไปขายแรงงานในตัวเมืองและกรุงเทพฯ
2. ประชาชนไม่ค่อยเห็นความสำคัญและเข้าร่วมในกิจกรรมของทางเทศบาล

หลังการดำเนินการ

1. เกิดกลุ่มเพาะเห็ดฟางชุมชนบัวใหญ่ มีสมาชิกจำนวน 160 คน โดยกลุ่มสามารถผลิตเห็ดฟางจากโรงเรือน 13 โรง ได้วันละประมาณ 390 กิโลกรัม ซึ่งจะจำหน่ายในราคาเฉลี่ยกิโลกรัมละ 25 บาท กลุ่มจะมีรายได้วันละประมาณ 9,750 บาท ซึ่งเห็ดหนึ่งรุ่นสามารถเก็บได้ประมาณ 14 วัน
2. ผลการดำเนินงานของกลุ่มในรอบปี 2545 – 2546 ที่ผ่านมา กลุ่มเพาะเห็ดฟางมีรายได้ 383,520 บาท โดยจะมีการนำผลกำไรมาจัดสรรเป็นสัดส่วนคือ ทุนดำเนินการเพื่อขยายการผลิต 15% คณะกรรมการฝ่ายบริหาร 15% คณะกรรมการฝ่ายผลิต 30% สมาชิกทั้งหมด 40%
3. ประชาชนมีอาชีพเสริมและมีรายได้จากการเพาะเห็ดฟาง ทำให้ไม่ต้องอพยพไปหางานทำนอกพื้นที่ในช่วงที่ว่างเว้นจากการทำนา
4. ประชาชนให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างของเทศบาลมากขึ้น เช่น การจัดงานกีฬาต้านยาเสพติด งานบุญประเพณีต่างๆ ที่ทางเทศบาลจัดขึ้น

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. ขาดโรงเรือนในการดำเนินการทำให้ผลผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด	1. จัดสรรผลกำไรที่ได้จากการดำเนินงานในปี 2545 – 2546 สำหรับก่อสร้างโรงเรือนเพิ่มขึ้นอีก 3 โรง
2. เงินทุนไม่เพียงพอกับการขยายการผลิต	2. ในปีดำเนินการ 2547 จะเปิดรับสมัครสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก และให้สมาชิกแต่ละคนถือหุ้นได้ไม่เกิน 10 หุ้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ต้องการจะแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน โดยมีการจัดประชุมชุมชนเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนและเสนอแนวทางแก้ไข

2. คณะกรรมการบริหารงานมีความตั้งใจจริง มีความโปร่งใสในการบริหารงาน และกลุ่มมีความพร้อมทางด้านบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการเพาะเห็ดฟาง
3. หน่วยงานราชการ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอบัวใหญ่ ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ประชาชน

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

โครงการส่งเสริมอาชีพกลุ่มเพาะเห็ดฟางชุมชนบัวใหญ่เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากความต้องการของประชาชนที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนของตนเอง ซึ่งผลจากการดำเนินงานในรอบปี 2545 – 2546 ที่ผ่านมามีผลกำไรถึง 383,520 บาท ซึ่งอยู่ในระดับที่สมาชิกทุกคนพอใจ และกำลังจะมีการขยายการผลิตเพิ่มขึ้นในปีถัดไป ซึ่งเทศบาลตำบลบัวใหญ่จะให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพเพาะเห็ดฟางตามความต้องการของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น โดยจะปล่อยให้ชุมชนและกลุ่มอาชีพบริหารจัดการอย่างอิสระ และเทศบาลคอยเป็นที่ปรึกษา

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

อาชีพเพาะเห็ดฟางของกลุ่มเพาะเห็ดฟางชุมชนบัวใหญ่สามารถยกระดับรายได้ของประชาชนให้สูงขึ้น ทำให้เกษตรกรสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างพอเพียงในสังคมปัจจุบัน นับว่าเป็นการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรโดยรวมของชุมชน การส่งเสริมการเพาะเห็ดฟางเพื่อเป็นอาชีพเสริมหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว จึงเป็นสิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ควรที่จะสนับสนุนส่งเสริม เพราะถือเป็นหน้าที่หลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสามารถแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนได้

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล	: นายอรุณ อัครปรีดี
ตำแหน่ง	: นายกเทศมนตรี
หน่วยงาน	: เทศบาลตำบลบัวใหญ่
ที่อยู่	: 50 ถนนรถไฟ 1 ตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 30120
โทรศัพท์	: (044) 461-163
ชื่อ-นามสกุล	: นายบุญทัน บุญมีศิริกุล
ตำแหน่ง	: ปลัดเทศบาล
หน่วยงาน	: เทศบาลตำบลบัวใหญ่
ที่อยู่	: 50 ถนนรถไฟ 1 ตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 30120
โทรศัพท์	: (044) 461-163
ชื่อ-นามสกุล	: พ.อ.อ.สมศักดิ์ ทองพันธ์
ตำแหน่ง	: ประธานกลุ่มอาชีพเพาะเห็ดฟางชุมชนบัวใหญ่
หน่วยงาน	: กลุ่มอาชีพเพาะเห็ดฟางชุมชนบัวใหญ่
ที่อยู่	: ชุมชนบัวใหญ่ เทศบาลตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา 30120

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เทศบาลตำบล
สถานที่ตั้ง	50 ถนนรถไฟ 1 ตำบลบัวใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัด นครราชสีมา 30120
ขนาดพื้นที่	10.626 ตารางกิโลเมตร
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	239 คน
จำนวนประชากร	16,516 คน
จำนวนครัวเรือน	4,742 ครัวเรือน
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	เทศบาลตำบลบัวใหญ่ ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอมือง นครราชสีมาไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือประมาณ 101 กิโลเมตร ลักษณะเป็นชุมชนเมืองกึ่งชนบท สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบสูง ดินเป็นดินปนทราย หน้าดินถูกชะล้างขาดแร่ธาตุอาหารจึงไม่เหมาะแก่การ เพาะปลูก มีลำห้วย 3 สาย ไหลผ่านพื้นที่ทั้งตำบล ทำ ให้เกิดน้ำท่วมขังในฤดูฝนและแห้งแล้งในฤดูแล้ง ประชากรประกอบอาชีพที่หลากหลาย ทั้งด้าน เกษตรกรรม ด้านพาณิชยกรรม อุตสาหกรรมขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ และรับจ้างทั่วไป ประชาชนประมาณ ร้อยละ 75 นับถือศาสนาพุทธ อีกร้อยละ 25 นับถือ ศาสนาคริสต์